

SZERB NÉPISMERET

A hazai szerb nemzetiség számára a nyelv és a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. A már évtizedek óta érzékelhető előrehaladott asszimilációs folyamat következtében megnőtt a nevelési és oktatási intézmények szerepe a nyelv, a kultúra és az identitás továbbadásában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és képességekre kell törekedni, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek. Az önmeghatározás, ítélőképesség, a tudomány és művészet iránti nyitottság és a mindenkor személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése a cél. Ez a feltételrendszer nyit utat a felelősségteljes élet felé.

Az élethosszig tartó tanulás jegyében a magyarországi nemzetiség legfontosabb oktatáspolitikai célja egy olyan nevelési és oktatási kínálat fenntartása és fejlesztése, amely mindenki számára elérhető és átjárható. A nemzetiség nyelvén felkínált nevelés és oktatás épít arra, hogy a nemzetiséghez tartozók ezzel a lehetőséggel minden életszakaszban élhetnek.

A nyelv magas szintű birtoklása, a helyi nyelvjárások és szokások ápolása, a történelem és a jelen ismerete – mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A hazai nemzetiségek számára ez meghatározó jelentőséggel bír, hiszen két anyanyelv birtokában vannak. Figyelembe kell venni ugyanakkor, hogy a már említett asszimiláció következtében az oktatási intézmények nem építhetnek a tanulók otthonról hozott nyelvi ismereteire. Az oktatás eredményességének érdekében ennek a megváltozott helyzetnek tükröződnie kell a fejlesztendő kompetenciákban és a közműveltségi tartalmakban is.

A tantárgy sajátosságából, hogy a család érték- és hagyományközvetítő szerepét és azok tiszteletét egyre inkább át kell vállalnia, adódnak a célok és feladatok is.

A szerb nemzetiségi iskolák tanulói először élményszerű helyzetekben találkoznak a legfontosabb hagyományokkal, az életmóddal és a nemzetiség kultúrájával. Ezekre az élményekre építve cselekvés- és projektorientált oktatási formákban a fokozatosság elve alapján szereznek ismereteket a nemzetiség történeleméről, néprajzáról, nyelvéről, irodalmáról és a médiáról.

A tanulók tájékozottak abban, hogy a hagyományörzés családon kívüli színterei a különböző intézmények és szervezetek.

A népismeret tantárgy tanulása a tanulók számára lehetővé teszi, hogy toleránsak és nyitottak legyenek a mássággal szemben, amely alkalmassá teszi őket más nemzetiségek és népek elfogadására.

A heti egy tanítási óra alapos ismeretszerzést és képességfejlesztést tesz lehetővé. A kerettanterv a népismeretet önálló tantárgyként tervezte.

A népismeret tantárgy feladata - identitás- és érték-közvetítés - hatással van a módszerek megválasztására. A nyitott oktatási formákban történő tanítás olyan ismeretszerzést biztosít, amely az élménytől a cselekvésen és megértésen át a tapasztalathoz vezet.

E kreatív és cselekvésközpontú feldolgozási formák (állomásokon való tanulás, műhelytanítás, múzeumpedagógiai foglalkozások, iskolai projektek) a tanulókat olyan tapasztalatokhoz segítik, amelyekre saját környezetükben már nem tehetnek szert. Így fokozatosan kialakulnak bennük azok a kompetenciák, amelyek alkalmassá teszik őket önálló projektek lebonyolítására.

1. évfolyam

Az iskolába lépő gyermek tájékozódik, megismerkedik a szerb tárgyi és szellemi kultúrával, a nagy ünnepkörök egy-egy hagyományával, a családi ünnepekkel, szokásokkal. A családból hozott ösztönös nyelvhasználatból elindul a tudatos nyelvhasználat irányában. Kialakul benne az igény, hogy gondolatait elődei szerb nyelvén tudja kifejezni.

A tantárgy az életkornak megfelelő szinten a népismereti tartalmak feldolgozásának folyamatában fejleszti az alapvető képességeket, és szokásokat alakít ki. A tanuló megismeri az iskolája, lakóhelye múltjának egyes eseményeit és az iskolai élet legfontosabb szabályait.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A család szerepe, családi kapcsolatok	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető családi szerepekhez (anya, apa, testvér) kapcsolódó feladatok tudatosítása, a „régén” és a „ma” közötti különbség felismertetése. Szűkebb család megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A tanuló saját személye és helye a családban, a család rajzos ábrázolása, a szülők jellemző szakmájával, kedvenc időtöltésével. A családtagok megszólítása különböző szituációkban, illemszabályok (köszönés, kérés, megköszönés) gyakorlása dramatikus játékokkal. A szerb családi események jellegzetessége (születés, keresztelő). A szülőkkel, nagyszülőkkel kapcsolatos dokumentumok gyűjtése (fotók), az egymás közötti és rokoni kapcsolatok megnevezése anyanyelven. Együttműködés és együtt tevékenykedés a mindennapokban, családban, iskolában. Beszélgetés a családhoz tartozó személyekkel életükről.		<i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök. <i>Vizuális kultúra:</i> tevékenységek rajzos ábrázolása. <i>Környezetismeret:</i> a mindennapi élet.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, anya, apa, nagyszülő, testvér, születés, keresztelő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jeles napok és az ünnepi népszokások	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pravoszláv ünnepek jelentőségének tudatosítása, a hozzájuk fűződő hagyományok ápolásának elősegítése. Tájékozódás az eseményekben, az ünnepi élmények örömei megélésének támogatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A családi és a pravoszláv ünnepek megismerése (karácsony, húsvét, családi ünnep, „szláva”, Szent Száva). Ünnepi köszöntők gyűjtése, tanulása és gyakorlása szituációs játékok során. A karácsonyi asztalteríték kellékei, a speciális ünnepi ételek készítése felnőttek segítségével, pl. kalács, „zdravlje”.</p> <p>A húsvéti tojásfestés technikája, kipróbálása, motívumok gyűjtése. Népszokások, szerepjátékok tanulása, előadása az ünnep napján. Dramatikus játékok kipróbálása, pl. bábjáték, mesejáték.</p> <p>Részvétel az érzelmi azonosulást segítő tevékenységekben (népi hagyomány eljátszása, ünnepi versek, mondókák elmondása, ünnepi kellékek elkészítése).</p> <p>Magyar ünnepek megismertetése (Mikulás, Március 15., Szent István).</p>		<p><i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei reprodukció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a festés technikája.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Naptár, pravoszláv ünnep, népi motívum, népszokás, karácsonyi jelkép, badnyák, szlámá, méz, alma, dió, csésznicá.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lakóhelyismeret és közlekedés régen és ma.	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely környékének megismertetése, a tájékozódás segítése a lakóhely környékén és a közvetlen környezetében. A térben való tájékozódási képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tájékozódás a lakóhely épületeiről, jellegzetes épületek: iskola, templom, kultúrház, temető. A lakóhely természeti szépségeinek és kulturális emlékeinek, népszokásainak megismerése, ápolása. Az otthon környékének megfigyelése. Egyszerű útvonalrajzok készítése, az útvonal elmondása anyanyelven.</p> <p>Közlekedési eszközök régen és ma.</p> <p>Közlekedés régen és ma, múzeumok látogatása.</p>		<p><i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> közlekedés, tájékozódás.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szerb ház, lakásberendezés, megfigyelés, tér, idő, útvonal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Népköltészet, népművészet - egyszerű dalok, körjátékok, táncok	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élményeken keresztül történő megérttetés, valamint a kommunikáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése, népi hangszerek.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kiszámolók, találós kérdések, közmondások, gyermek- és körjátékok megtanulása a meglévő helyi hagyományok alapján, ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatokon. Gyermek- és játékdalok tanulása sok mozgással, egyszerű mozgások és tartáshelyzetek utánozása, tükrözése. Egyszerű táncos mozgáselemek megtanulása, bábok készítése természetes anyagokból, hagyományos technikákkal és a kapcsolódó szókinccs alkalmazása a beszédgyakorlatokban. A játék kialakítása, a csoport előtti anyanyelvi megnyilvánulás gyakorlása és elfogadása. Például: Enten..., Baba seje..., Ej gori..., Kolaricu Panicu ...		<i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök. <i>Dráma és tánc:</i> csoportos játék és megjelenítés. <i>Ének-zene:</i> zenei reprodukció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közmondás, kiszámoló, helyi népviselet, hazai szerb népviselet, szerbiai tánclépés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A lakóhely természeti szépségei, a természet változásainak megfigyelése	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés felkeltése a szűkebb környezet jelenségeinek, folyamatainak megismerése iránt. Az élő és élettelen természet (növények, állatok, emberek, épített környezet) megismertetése a tanuló életkorának megfelelő szinten, szerb nyelven, a szókinccs gazdagítása állat- és növénynevekkel. A természeti szépség élményszerű megtapasztalásának segítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A kerti, mezőgazdasági munkák és a természet változásainak kapcsolata, megfigyelése, rögzítése rajzban. Néhány haszonállat főbb jellemzőinek elmondása a népköltészetből vett rövid mesék, dalok alapján. A munkaeszközök, munkafolyamat megfigyelése, sorrendjének tudatosítása. Önállóan gyűjtött képekből tabló készítése.</p> <p>Például: Cico, maco mala..., Deda i repa..., Ala je lep..., Motika, grabulja..., Pliva patka..., Visnjica..., Svi petlici...</p>	<p><i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi és kifejezőeszközök.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> növények és állatok élettere.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Természet, környezet, élőlény, kerti munkaeszköz, virágoskert, mező.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű kérdések önálló megfogalmazása a családdal kapcsolatosan, a családra vonatkozó meghatározások alkalmazása. – A tanuló képes egy-egy élethelyzet dramatizálásában részt venni. – Képes a lakóhelye sajátosságainak megismerésére, észreveszi a környezetben lejátszódó folyamatokat. Megismeri és alkalmazza az anyaggyűjtés és elrendezés szabályainak alapjait. – A kifejező közlés alapjainak elsajátítása: törekvés a helyes hangsúlyra és hanglejtésre. – A tanuló képes jellegzetes tárgyak csoportosítására különböző szempontok alapján. – Képes a közvetlen környezetében önálló megfigyeléseket végezni, a tapasztalatait tudja a kérdések segítségével elmondani szóban, rögzíteni rajzban. Felismeri és megnevezi a tanult élőlényeket, háziállatokat, kerti eszközöket. A lakóhelye természeti szépségeinek megismerése során kialakul a lakóhely iránti szeretet, kötődés.
--	---

2. évfolyam

Az iskolába lépő gyermek tájékozódik, megismerkedik a szerb tárgyi és szellemi kultúrával, a nagy ünnepkörök egy-egy hagyományával, a családi ünnepekkel, szokásokkal. A családból hozott ösztönös nyelvhasználatból elindul a tudatos nyelvhasználat irányában. Kialakul benne az igény, hogy gondolatait elődei szerb nyelvén tudja kifejezni.

A tantárgy az életkornak megfelelő szinten a népismereti tartalmak feldolgozásának folyamatában fejleszti az alapvető képességeket, és szokásokat alakít ki. A tanuló megismeri az iskolája, lakóhelye múltjának egyes eseményeit és az iskolai élet legfontosabb szabályait.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A család szerepe, családi kapcsolatok	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető családi szerepekhez (anya, apa, testvér) kapcsolódó feladatok tudatosítása, a „régén” és a „ma” közötti különbség felismertetése. Tágabb család megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A tanuló saját személye és helye a családban, a család rajzos ábrázolása, a szülők jellemző szakmájával, kedvenc időtöltésével. A családtagok megszólítása különböző szituációkban, illemszabályok (köszönés, kérés, megköszönés) gyakorlása dramatikus játékokkal. A szerb családi események jellegzetessége (születés, keresztelő). A szülőkkel, nagyszülőkkel kapcsolatos dokumentumok gyűjtése (fotók), az egymás közötti és rokoni kapcsolatok megnevezése anyanyelven. Együttműködés és együtt tevékenykedés a mindennapokban, családban, iskolában. Beszélgetés a családhoz tartozó személyekkel életükről.		<p><i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tevékenységek rajzos ábrázolása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a mindennapi élet.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, anya, apa, nagyszülő, testvér, születés, keresztelő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Jeles napok és az ünnepi népszokások	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pravoszláv ünnepek jelentőségének tudatosítása, a hozzájuk fűződő hagyományok ápolásának elősegítése. Tájékozódás az eseményekben, az ünnepi élmények örömei megélésének támogatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A családi és a pravoszláv ünnepek megismerése (karácsony, húsvét, családi ünnep, „szláva”, Szent Száva). Ünnepi köszöntők gyűjtése, tanulása és gyakorlása szituációs játékok során. A karácsonyi asztalteríték kellékei, a speciális ünnepi ételek készítése felnőttek segítségével, pl. kalács, „zdravlje”.</p> <p>A húsvéti tojásfestés technikája, kipróbálása, motívumok gyűjtése. Népszokások, szerepjátékok tanulása, előadása az ünnep napján. Dramatikus játékok kipróbálása, pl. bábjáték, mesejáték.</p> <p>Részvétel az érzelmi azonosulást segítő tevékenységekben (népi hagyomány eljátszása, ünnepi versek, mondókák elmondása, ünnepi kellékek elkészítése).</p> <p>Magyar és szerb ünnepek megismertetése (Krsna slava, Mikulás, Karácsony, Szent Száva, Március 15, ...).</p>		<p><i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei reprodukció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a festés technikája.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Naptár, pravoszláv ünnep, népi motívum, népszokás, karácsonyi jelkép, badnyák, szlámá, méz, alma, dió, csésznicza.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lakóhelyismeret és közlekedés régen és ma.	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely környékének megismertetése, a tájékozódás segítése a lakóhely környékén és a közvetlen környezetében. A térben való tájékozódási képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Tájékozódás a lakóhely épületeiről, jellegzetes épületek: iskola, templom, kultúrház, temető. A lakóhely természeti szépségeinek és kulturális emlékeinek, népszokásainak megismerése, ápolása. Az otthon környékének megfigyelése. Egyszerű útvonalrajzok készítése, az útvonal elmondása anyanyelven. Közlekedési eszközök régen és ma. Közlekedés régen és ma, múzeumok látogatása.		<i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra. <i>Környezetismeret:</i> közlekedés, tájékozódás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerb ház, lakásberendezés, megfigyelés, tér, idő, útvonal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Népköltészet, népművészet - egyszerű dalok, körjátékok, táncok	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élményeken keresztül történő megérttetés, valamint a kommunikáció, a kreativitás fejlesztése, az összetartozás érzésének erősítése, népi hangszerek és dalok.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kiszámolók, találós kérdések, közmondások, gyermek- és körjátékok megtanulása a meglévő helyi hagyományok alapján, ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatokon. Gyermek- és játékdalok tanulása sok mozgással, egyszerű mozgások és tartáshelyzetek utánozása, tükrözése. Egyszerű táncos mozgáselemek megtanulása, bábok készítése természetes anyagokból, hagyományos technikákkal és a kapcsolódó szókincs alkalmazása a beszédgyakorlatokban. A játék kialakítása, a csoport előtti anyanyelvi megnyilvánulás gyakorlása és elfogadása. Például: Ja posejah lan, Dobro veče susedice, Ja posejah lubenice....		<i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök. <i>Dráma és tánc:</i> csoportos játék és megjelenítés. <i>Ének-zene:</i> zenei reprodukció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közmondás, kiszámoló, helyi népviselet, hazai szerb népviselet, szerbiai tánc lépés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A lakóhely természeti szépségei, a természet változásainak megfigyelése	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés felkeltése a szűkebb környezet jelenségeinek, folyamatainak megismerése iránt. Az élő és élettelen természet (növények, állatok, emberek, épített környezet) megismertetése a tanuló életkorának megfelelő szinten, szerb nyelven, a szókincs gazdagítása állat- és növénynevekkel. A természeti szépség élményszerű megtapasztalásának segítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A kerti, mezőgazdasági munkák és a természet változásainak kapcsolata, megfigyelése, rögzítése rajzban. Néhány haszonállat főbb jellemzőinek elmondása a népköltészetből vett rövid mesék, dalok alapján. A munkaeszközök, munkafolyamat megfigyelése, sorrendjének tudatosítása. Önállóan gyűjtött képekből tabló készítése. Például: Vo i miš, Zec i kornjača, Višnjica rod rodila...		<i>Szerb nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi és kifejezőeszközök. <i>Környezetismeret:</i> növények és állatok élettere. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természet, környezet, élőlény, kerti munkaeszköz, virágoskert, mező.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű kérdések önálló megfogalmazása a családdal kapcsolatosan, a családra vonatkozó meghatározások alkalmazása. – A tanuló képes egy-egy élethelyzet dramatizálásában részt venni. – Képes a lakóhelye sajátosságainak megismerésére, észreveszi a környezetben lejátszódó folyamatokat. Megismeri és alkalmazza az anyaggyűjtés és elrendezés szabályainak alapjait. – A kifejező közlés alapjainak elsajátítása: törekvés a helyes hangsúlyra és hanglejtésre. – A tanuló képes jellegzetes tárgyak csoportosítására különböző szempontok alapján. – Képes a közvetlen környezetében önálló megfigyeléseket végezni, a tapasztalatait tudja a kérdések segítségével elmondani szóban, rögzíteni rajzban. Felismeri és megnevezi a tanult élőlényeket, háziállatokat, kerti eszközöket. A lakóhelye természeti szépségeinek megismerése során kialakul a lakóhely iránti szeretet, kötődés.
---	---